

5. Сидоренко В. Ф. Захист персональних даних: європейські стандарти та українські реалії. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2023. Вип. 75. С. 114–118.

6. Мельник А. І. Цифровізація державного управління та проблеми національної ідентичності. *Державне управління та право*. 2026. № 4. С. 170–180.

ЯРЕМЧУК Софія Іванівна,

здобувач Військового інституту
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Науковий керівник:

КОЖЕДУБ Олена Василівна,

доцент кафедри військової психології
та педагогіки Військового інституту
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка, кандидат
соціологічних наук, доцент

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ УКРАЇНЬСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ

Повномасштабне вторгнення російської армії в Україну зумовило глибокі трансформації в більшості сфер суспільного життя нашої країни. Вони охопили як напрям розвитку держави загалом, так і питання внутрішньоукраїнського порозуміння, спроможності громад, громадянської активності, економічного та психологічного благополуччя, суспільної консолідації й національної безпеки. Попри високий рівень єдності українського суспільства в умовах війни, зростають ризики дезінтеграції та посилення конфліктів, що можуть проявитися у післявоєнний період.

Російсько-українська війна, що триває з 2014 року, стала одним із визначальних факторів зміни ціннісних установок українців. Як наслідок, ми отримали зростання патріотизму та національної ідентичності. Переважна більшість громадян усвідомлює необхідність захисту державного суверенітету від зовнішньої агресії та готова чинити опір спільному ворогу [2, с. 388].

Цілком логічно, що зовнішня воєнна агресія актуалізує національну, етнічну або громадянську ідентичність. Зростає рівень громадянської активності та залученості як на місцевому, так і на загальнонаціональному рівнях, зокрема у фінансово-майновій участі та готовності інвестувати додаткові ресурси в розвиток і відновлення громади та країни. Яскравим

прикладом цього є донатна культура українців, які закривали мільйонні збори за найкоротші періоди на потреби армії.

Психологічна модель новітньої національної ідентичності українців поступово позбувається посттравматичного синдрому, який формувалася протягом кількох поколінь внаслідок репресій та голодоморів, які були визнані геноцидом українців. Комплекс меншовартості поступово втрачає свій вплив під дією успішного спротиву та військових перемог, поступаючись почуттю національної самодостатності й гордості, що підсилюється позитивним міжнародним іміджем українців [1, с. 125].

Окрім того, зараз в Україні формується сучасна молодь, яка вже не бачила Радянського Союзу, а отже мислить категоріями самодостатніми та незалежними. Вони зростають в умовах постійних бойових дій та ракетних обстрілів. Такі обставини ще більше віддаляють їх від думки про «один слов'янський народ», а їхня само ідентифікація себе як українців відбувається швидше і впевненіше.

Разом з тим, в українців є маса чинників, які породжують непорозуміння на різних рівнях суспільства, найголовнішими з них є: затяжна війна, втома, особисті втрати, неспроможність як місцевої влади, так і світової, консолідуватися.

Оцінка ризиків соціального роз'єднання українського суспільства та пошук механізмів досягнення порозуміння повинні базуватися на усвідомленні ключових джерел соціальної напруженості та внутрішніх загроз безпеці країни. Йдеться про загострення протистояння на тлі мовно-культурних відмінностей та посилення непорозумінь між тими, хто захищав і продовжує захищати країну в лавах Збройних Сил України, та тими, хто залишився в тилу та ухиляється від військової служби. Спостерігається соціальна напруга між місцевими громадами приймаючих регіонів та внутрішньо переміщеними особами, що виникає як через мовно-культурні відмінності, так і через різний досвід життя у воєнний час. Також є місце напруженості між українськими біженцями за кордоном та тими, хто залишився на території України [3, с. 26].

Але поміж усіх проблем і непорозумінь в українському суспільстві, крига все ж зрушила. Українське суспільство стало більш однорідним, долається розкол «Схід-Захід», формується україномовний інформаційно-комунікаційний та культурно-символічний простір.

Отже, опір російському вторгненню супроводжувався сплеском патріотичних настроїв в Україні, зростанням згуртованості громадян навколо приналежності до єдиної української нації, ідеї боротьби за незалежність та демократичні цінності. Своєрідним каталізатором національної свідомості, формування громадянської ідентичності серед українців та сплеску гордості за приналежність до Української держави стало відчуття екзистенційної загрози з боку росії, страх посягання на національну та особисту безпеку. Водночас, в умовах бойових дій, соціально-політичні наративи, що домінували в національному інформаційному та електоральному просторі з початку

незалежності, повністю втратили будь-яке значення. Українська нація стала більш однорідною, консолідованою навколо спільних цінностей.

Список використаних джерел

1. Психологічні особливості формування національної ідентичності українців в умовах російсько-української війни. *Психологія: реальність і перспективи*. 2022. Вип. 19. С. 119–128. DOI: <https://doi.org/10.35619/prgrpv.v1i19.313>.
2. Сапелкін Ю. Вплив війни на формування української національної ідентичності. *Grail of Science*. 2024. № 40. С. 387–390. DOI: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.07.06.2024.059>.
3. Спільнотна ідентичність під впливом війни: джерело конфліктів чи умова консолідації : наук.-аналіт. доповідь / В. Васютинський та ін. ; за наук. ред. І. Губеладзе. Київ, 2024. 90 с.

